

Marcin Majewski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

e-mail: 160213@student.ue.wroc.pl

ORCID: 0000-0003-3116-9020

KONSEKWENCJE I PRZEBIEG WOJNY HANDLOWEJ POMIĘDZY CHINAMI A STANAMI ZJEDNOCZONYMI

CONSEQUENCES AND COURSE OF THE TRADE WAR BETWEEN CHINA AND THE UNITED STATES

DOI: 10.15611/e21.2019.2.02

JEL Classification: F10, F31, F51, O25

Streszczenie: Artykuł jest poświęcony tematyce wojny handlowej, która toczyła się przez 18 miesięcy pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chinami. Omawiany jest wpływ działań administracji prezydenta Donalda Trumpa na gospodarki krajów zarówno biorących udział w konflikcie, jak i pozostałych, na które oddziałuje wojna handlowa. Pomimo zaangażowania znacznych środków politycznych sytuacja Stanów Zjednoczonych nie uległa poprawie. Wiele artykułów, m.in. z sektora telekomunikacyjnego, nadal jest importowanych z zagranicy, a nie produkowanych w kraju. Nie wpłynęło to pozytywnie na sektor przemysłowy Stanów Zjednoczonych, ale w wyniku zjawiska dywersyfikacji handlu poprawił się bilans handlowy Wietnamu, Unii Europejskiej czy Tajwanu. Opisano chronologicznie najważniejsze wydarzenia, które miały kluczowy wpływ na przebieg sporu i kształtowanie sytuacji międzynarodowej gospodarki. Szybkie zmiany w przepisach spowodowały dużą niepewność i zniechęciły przedsiębiorstwa do inwestycji. Zastosowana metoda badawcza to analiza danych i literatury. Artykuł dostarcza dowodów na to, że wojna handlowa jest niekorzystna dla gospodarki amerykańskiej, chińskiej oraz światowej.

Słowa kluczowe: wojna handlowa, handel międzynarodowy, Stany Zjednoczone, Chiny, bilans handlowy.

Summary: This article is devoted to the topic of trade war that lasted for 18 months between the United States and China. The impact of President Donald Trump's administration on the economies of the countries involved in the conflict and others affected by the trade war is discussed. Despite the commitment of considerable political resources, the situation of the United States did not improve. Many articles mainly from the telecommunications sector are still imported from abroad, not produced domestically. This did not have a positive impact on the US industrial sector, but as a result of trade diversification, the trade balance of Vietnam, the European Union and Taiwan improved. The most important events, which had a key impact on the course of the dispute and shaping the situation of the international economy were described chronologically. Rapid changes in regulations caused great uncertainty and discouraged companies from investing. The research method used is data and literature

analysis. The following article provides evidence that the trade war is unfavorable to the American, Chinese and global economies.

Keywords: trade war, international trade, United States, China, trade bill.

1. Wstęp

Stany Zjednoczone i Chińska Republika Ludowa są dwiema największymi gospodarkami na świecie. Stany Zjednoczone mają większe nominalne PKB i jednocześnie importują najwięcej towarów¹. Chiny są największym eksporterem na świecie i mają największe PKB pod względem parytetu siły nabywczej². Gospodarki tych krajów stanowią najważniejsze odniesienie dla globalnej gospodarki. Wszelkie problemy we współpracy tych dwóch krajów przekładają się na problemy odczuwalne przez cały świat. Napięcia pomiędzy dwiema potęgami występują od wielu lat, ale w ostatnich latach przybrały na sile, wraz z objęciem rządów przez 45 prezydenta Stanów Zjednoczonych – Donalda Trumpa. Rosnące niezadowolenie z obecnej sytuacji kraju i chęć zmian spowodowały, że jego program wyborczy przemówił do społeczeństwa. Jednym z ważnych elementów kampanii wyborczej były cła na towary importowane z Chin, które miały promować rodzimą gospodarkę, rozwój miejsc pracy oraz bogacenie się amerykańskiego społeczeństwa. Metody badawcze zastosowane w niniejszym artykule to analiza danych oraz literatury. Celem artykułu jest wykazanie, że wojna handlowa ma negatywne konsekwencje dla Chin, Stanów Zjednoczonych oraz dla gospodarki globalnej.

2. Geneza konfliktu

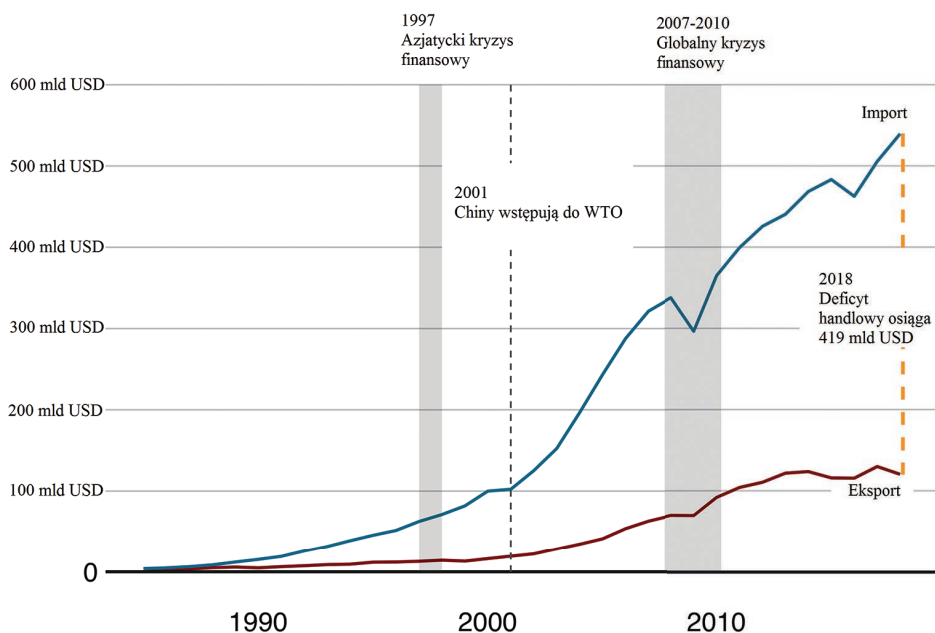
Amerykańskie przedsiębiorstwa w latach 80. XX wieku przenosiły produkcję ze Stanów Zjednoczonych do Chin ze względu na niższe koszty produkcji. Poindustrialna gospodarka Stanów Zjednoczonych była bardzo zależna od cen ropy naftowej. Korporacje szukały nowych rozwiązań, które pozwalały na pozostanie konkurencyjnym na rynku globalnym. Najważniejszym z nich była rezygnacja z przemysłu na rzecz tworzenia ekonomii opartej na usługach. Konsumpcyjny styl życia społeczeństwa wymagał jednak nieustannego dostarczania fizycznych produktów. Z tego powodu postanowiono przenieść najmniej opłacalną produkcję do innych krajów lub w ogóle zrezygnować z produkcji na rzecz importu. Krajem, do którego najczęściej przenoszono produkcję, były Chiny. Było to możliwe dzięki planowi ekonomicznemu Deng Xiaopinga. Objął on przywództwo w 1978 roku. Kraj borykał się wtedy z wieloma problemami gospodarczymi i społecznymi. Xiaoping ogłosił, że „socjalizm nie

¹ <https://www.ceicdata.com/en/indicator/united-states/nominal-gdp>, data dostępu: 23.01.2020.

² <https://knoema.com/atlas/China/GDP-based-on-PPP>, data dostępu: 23.01.2020.

oznacza ubóstwa”, i przeprowadził reformy gospodarcze, których rezultatem było otworzenie Chin na świat³. Zaproszono zagraniczne przedsiębiorstwa do produkcji towarów głównie na rodzimy rynek, ale również z przeznaczeniem na eksport. Pod koniec lat 80. XX w. chińska gospodarka rozwinęła się, czego dowodem było zmniejszenie się ubóstwa⁴.

Współpraca obydwu państw z czasem stawała się coraz silniejsza. Stany Zjednoczone były trzecim co do wielkości partnerem handlowym, a Chiny czternastym dla Stanów Zjednoczonych w 1984 roku. Już wtedy Stany Zjednoczone zaczęły używać sankcji jako narzędzia do osiągania własnych celów. W odpowiedzi na wydarzenia z placu Tiananmen w 1989 roku administracja prezydenta Busha I oraz Kongres Amerykański nałożyły na Chiny prawne ograniczenia eksportowe, inwestycyjne, ograniczenia handlowe i dyplomatyczne w celu potępienia działań chińskich władz⁵. Stosunki dyplomatyczne uległy znacznej poprawie po atakach terrorystycznych

Rys. 1. Bilans handlowy Stanów Zjednoczonych

Źródło: <https://www.bbc.com/news/business-48196495>.

³ C. Berkin, C. Miller, R. Cherny, J. Gormly, *Making America: A History of the United States, Volume 2: From 1865*, Wadsworth Cengage Learning, Madryt 2010 s. 808.

⁴ Y. Zheng, W. Xu, L. Dai, *Urban Growth in a Post-200 Central Chinese Urban Agglomeration: Case Study of the Changzhutan Region, Growth and Change*, Wiley, 2019, s. 20.

⁵ D. Rennack, *CRS Report for Congress China: Economic Sanctions*, Congressional Service, The Library of Congress, 2006, s. 2.

11 września 2001. Chiny udzieliły wtedy publicznego poparcia dla walki z terrorem podczas APEC China 2001⁶. Import towarów z Chin cały czas systematycznie wzrastał. W latach 1996-2001 podwoił się z 51,5 mld USD do 102 mld USD. Wpływało to negatywnie na bilans handlowy Stanów Zjednoczonych. Przełom nastąpił w 2001 roku, gdy Chiny wstąpiły do Światowej Organizacji Handlu. Bill Clinton uważał, że: „Ekonomicznie to porozumienie stanowi ekwiwalent drogi w jedną stronę. Wymaga od Chin otwarcia rynku, czyli 1/5 populacji światowej, potencjalnie największego rynku na świecie dla zarówno naszych produktów, jak i usług w bezprecedensowy, nowy sposób”⁷.

Po upływie 10 lat od wstąpienia Chin do WTO sytuacja była inna, niż zakładano. Chiny okazały się trudnym partnerem handlowym. Po wstąpieniu do WTO Chiny zgodziły się na zmniejszenie taryf importowych i na otwarcie rynku, ale nadal dochodziło do kradzieży własności intelektualnej. Według różnych szacunków koszt kradzieży własności intelektualnej kosztuje Stany Zjednoczone od 225 mld do 600 mld dol. rocznie⁸. Podczas spotkania prezydenta Baraka Obamy z generalnym sekretarzem Komunistycznej Partii Chin wskazano, iż Chiny nie działają w duchu wolnego handlu, tak jak obiecały w 2001 roku. Za przykłady wskazano działania takie, jak blokowanie zagranicznych inwestycji, naruszanie zasad wolnego handlu przez dopłaty państwowe oraz dyskryminacja firm zagranicznych. Podczas U.S.-China Business Council w 2014 roku zebrano dane na temat ograniczeń w inwestycjach. Wykazano, że Chiny blokowały inwestycje z ponad 100 sektorów przemysłowych, takich jak: rolnictwo, ochrona zdrowia oraz przemysł naftowy, podczas gdy Stany Zjednoczone ograniczały inwestycje jedynie z 5 sektorów⁹. Chiny skorzystały z możliwości sprzedaży swoich produktów za granicą, ale ograniczyły działanie zagranicznych firm na swoim rynku¹⁰. Ponadto wskazano na ogromny problem związany ze sztucznym osłabianiem przez chińczyków Yuana – w celu zaniżania cen eksportu¹¹.

Napięcia polityczne i społeczne w Stanach Zjednoczonych zaczęły przybierać na sile. Senatorowie i kongresmeni zagrozili wprowadzaniem własnych taryf celnych na chińskie produkty. Ankieta przeprowadzona przez Allstate Insurance oraz „Na-

⁶ <https://edition.cnn.com/2001/US/10/17/ret.china.bush.apec/index.html>, data dostępu: 23.01.2020.

⁷ <https://slate.com/business/2016/09/when-china-joined-the-wto-it-kick-started-the-chinese-economy-and-roused-a-giant.html>, data dostępu: 23.01.2020.

⁸ <https://foreignpolicy.com/2019/10/16/china-intellectual-property-theft-progress/>, data dostępu: 23.01.2020.

⁹ <https://www.uschina.org/changes-shanghai-ftz-negative-list-fall-short-expectations>, data dostępu: 23.01.2020.

¹⁰ https://www.washingtonpost.com/gdpr-consent/?destination=%2fnational-economy%2fwisconsin_firm_learns_ups_and_downs_of_doing_business_in_china%2f2011%2f01%2f14%2fABYIXhD_story.html%3f, data dostępu: 23.01.2020.

¹¹ <https://www.washingtonpost.com/gdpr-consent/?destination=%2fwp-dyn%2fcontent%2farticle%2f2010%2f09%2f14%2fAR2010091405458.html%3f>, data dostępu: 23.01.2020.

tional Journal” w 2010 roku wykazała, że 36% Amerykanów poparłoby wyższe cła importowe i ukarałoby firmy, które przeniosły produkcję za granicę¹².

3. Przebieg konfliktu

Prezydent Trump podczas swojej kampanii zobowiązał się do walki z nieuczciwymi, według niego, praktykami Chin. Wywiązał się z obietnicy, ponieważ przedsięwzięł wiele kroków, by ograniczyć rolę Chin w imporcie Stanów Zjednoczonych.

Pierwszym z nich było spotkanie 6 i 7 kwietnia 2017 roku, podczas którego prezydent Chin Xi Jinping zgodził się na 100-dniowy czas na rozmowy, których celem miało być ograniczenie deficytu handlowego Stanów Zjednoczonych¹³. 22 stycznia 2018 roku, wobec braku porozumienia, nałożono cła importowe na panele solarne oraz zmywarki. Najbardziej kontrowersyjne cła zostały wprowadzone 8 marca 2018 roku: dotyczyły one stali – w wysokości 25%, oraz aluminium – w wysokości 10%. Wszystkie dotychczasowe cła wprowadzone przez Trumpa dotyczyły importu ogółem, a nie jedynie importu z Chin. Chiny odpowiedziały 25-procentowym cłem na 128 amerykańskich produktów, wśród których znalazły się samoloty i soja. Trump następnego dnia ogłosił plany wprowadzenia 25-procentowego cła na chińskie produkty warte 50 mld dol. Chiny odpowiedziały planami ceł o identycznej stawce na towary amerykańskie o identycznej wartości. Dwa miesiące później Stany Zjednoczone ogłosiły plany wprowadzenia 10-procentowej stawki celnej na towary pochodzące z Chin o wartości 200 mld dol. Chiny w żaden sposób nie odpowiedziały, więc podniesiono stawkę z 10% na 25%¹⁴. 24 września 2018 roku 10-procentowa taryfa celna na towary o wartości 200 mld dol. zaczęła obowiązywać, a zapowiedziana podwyżka do 25% miała wejść w życie 1 stycznia 2019 roku. Chiny opodatkowały amerykańskie towary o wartości 60 mld dol. Pod koniec 2018 roku uzgodniono 90-dniową ugodę na niewprowadzanie w tym czasie nowych ceł. Na początku maja 2019 roku chińscy i amerykańscy negocjatorzy pracowali nad 150-stronnicowym porozumieniem handlowym. Już dwa dni później Chiny wycofały się z niego, a Trump zapowiedział, że ma zamiar podnieść taryfy celne do obiecanych 25% na chińskie towary o wartości 200 mld dol.

Wojna handlowa przybrała zupełnie inny wymiar, gdy wprowadzono zakaz kupowania produktów oraz usług przez Huawei Technologies Co Ltd od amerykańskich firm. Huawei jest największym dostawcą infrastruktury telekomunikacyjnej oraz drugim na świecie producentem telefonów komórkowych. Stany Zjednoczone eskalowały konflikt z tym przedsiębiorstwem, wykraczając ponad wojnę handlo-

¹² <https://www.washingtonpost.com/gdpr-consent/?destination=%2fwfp-dyn%2fcontent%2farticle%2f2010%2f09%2f14%2fAR2010091405458.html%3f>

¹³ <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-timeline/timeline-key-dates-in-the-u-s-china-trade-war-idUSKBN1ZE1AA>, data dostępu: 24.01.2020.

¹⁴ C. Hung: *The China-US Trade War: Deep-Rooted Causes, Shifting Focus and Uncertain Prospects*, Asian Economic Policy Review, Wiley, 2020, s. 56.

wą i oskarżając firmę o szpiegostwo. Huawei jednak zaprzecza tym zarzutom¹⁵. Od 2012 roku amerykańskie przedsiębiorstwa mają zakaz używania narzędzi dostarczanych przez Huawei. Konflikt obecnie wznowił się ze względu na światową zmianę standardów łączności z 4G – oznaki amerykańskiej dominacji na świecie, na sieć 5G, która będzie napędzana w większości przez chińskie firmy. Jest to spowodowane największymi inwestycjami na badania w tym zakresie. Firmy ZTE, Huawei oraz China Telecom w ciągu ostatnich 5 lat w rozwój łączności zainwestowały 180 mld dol. Stany Zjednoczone starają się zapobiec światowej dominacji chińskich przedsiębiorstw telekomunikacyjnych, zaburzając łańcuch wartości ze strony amerykańskich przedsiębiorstw. Rynek smartfonów jest podzielony od dłuższego czasu pomiędzy systemy operacyjne iOS opracowane przez firmę Apple oraz Android – opracowane przez Google, czyli amerykańskie przedsiębiorstwa. Uniemożliwienie dalszej współpracy Huawei oraz Google skutkuje znacznym zahamowaniem sprzedaży i utratą drugiej pozycji na rynku smartfonów. Na początku 2020 roku pojawiły się dalsze rządowe plany ograniczenia współpracy amerykańskich firm z Huawei. Obecne zasady pozwalają na współpracę z tym przedsiębiorstwem tylko, jeśli 35% lub mniej działalności odbywa się w Stanach Zjednoczonych¹⁶. Planowane jest ograniczenie tego zakresu do jedynie 10%. Przeciwnicy ograniczeń nakładanych na Huawei wskazują, że amerykańskie przedsiębiorstwa również na tym tracą, ponieważ Google zmniejszy swój udział w rynku, a Huawei ograniczy wykorzystanie amerykańskich usług i produktów. Istnieje również zagrożenie, że chińskie władze podejmą podobne kroki w stronę Apple'a, który obecnie dominuje na rynku chińskim.

W późniejszym czasie przeprowadzono rozmowę telefoniczną, która miała na celu wznowienie negocjacji. Po dwóch dniach bezskutecznego dialogu Trump ogłosił wprowadzenie taryf w wysokości 10% na towary warte 300 mld dol. Chiny zaś wstrzymały zakupy produktów rolnych od Stanów Zjednoczonych. W wyniku tego chiński Yuan zaczął się osłabiać. Stany Zjednoczone oskarżyły wtedy Chiny o manipulację walutą. Niedługo później Chiny ogłosiły dodatkowe cła na towary amerykańskie o wartości 75 mld dol. 20 września 2019 roku doszło do spotkania przedstawicieli obydwu państw, podczas którego uzgodniono wyjątki dla cel dla około 400 chińskich produktów. Pod koniec 2019 roku prowadzono rozmowy nad wprowadzaniem cel stopniowo, a nie naraz, i ewentualnym cofnięciem tych już nałożonych. Tuż przed wprowadzeniem amerykańskich cel na dobra elektroniczne warte 160 mld dol. postanowiono je anulować, ponieważ uderzyłyby one bezpośrednio w amerykańskich obywateli. Ponadto Stany Zjednoczone zgodziły się na ustępstwo w sprawie taryf z dnia 1 września i obniżono je, ale pozostawiono cła w wysokości 25% dla dóbr o wartości 250 mld dol. Chiny zgodziły się na zakup większej ilości amery-

¹⁵ <https://www.cnn.com/2019/04/15/huawei-ceo-daughter-meng-wanzhou-arrest-will-make-her-stronger.html>, data dostępu: 30.01.2020.

¹⁶ https://www.gsmarena.com/us_will_broaden_the_ban_on_huawei_in_2020-news-41202.php, data dostępu: 30.01.2020.

kańskich towarów w kolejnych latach. Po ponad 18 miesiącach napięcie pomiędzy dwoma krajami została podpisana faza pierwsza umowy handlowej. Jest to istotny dokument, który reguluje sprawy, takie jak: kurs wymiany walut, transfery technologii, własność intelektualna. Chiny zobowiązały się do zwiększenia zakupu towarów ze Stanów Zjednoczonych – ze 186 mld do 200 mld dol. w ciągu dwóch lat, a Stany Zjednoczone zmniejszyły taryfę celną z 15% do 7,5% na towary, ale pozostawiły niezmienną taryfę celną dla towarów o wartości 250 mld dol.

Przebieg konfliktu był bardzo burzliwy, a żadna ze stron nie wykazywała chęci ustąpienia. Od czasu eskalacji konfliktu widoczna była przewaga w nim Stanów Zjednoczonych¹⁷. To prezydent Trup jako pierwszy ogłaszał plany wprowadzenia kolejnych stawek celnych, Chiny zaś przyjęły strategię defensywną i do pewnego momentu odpowiadały dokładnie tymi samymi stawkami. Ostatecznie osiągnięto porozumienie, ale nie wiadomo, czy sytuacja będzie stabilna, ponieważ na początku 2019 roku również przeciw prowadzono negocjacje, które skutkowały podpisaniem porozumienia, jednak strona chińska zdecydowała się na zerwanie umowy. Należy także zauważyć, że przystępując do WTO, Chiny zobowiązały się również do podjęcia wielu działań, m.in. związanych z ochroną własności intelektualnej, ale po 10 latach wykazano zaniedbania w kwestii przestrzegania postanowień.

4. Konsekwencje wojny handlowej

4.1. Spowolnienie gospodarcze Stanów Zjednoczonych

Za część wprowadzonych ceł zapłacą amerykańskie firmy, a w konsekwencji konsumenci. Szacuje się, że od czasu wprowadzenia ceł amerykańskie firmy zapłaciły za nie 46 mld dol.¹⁸. Cła miały na celu wspomaganie amerykańskiego przemysłu, ale nie jest on samowystarczalny, więc aby pozostać konkurencyjnym, wymaga importu towarów. Wojna handlowa stanowiła główny powód spowolnienia amerykańskiego przemysłu. Produkcja spadła w ciągu roku o 3,3%¹⁹. Jest to największy spadek od 2009 roku, kiedy gospodarka znajdowała się w recesji. Stawki celne są najkorzystniejsze dla amerykańskich przedsiębiorstw zajmujących się produktami, takimi jak: aluminium, meble, oświetlenie, półprzewodniki oraz stal. Nowe taryfy celne najbardziej obciążą amerykańskie przedsiębiorstwa zajmujące się końcową obróbką stali i aluminium oraz przedsiębiorstwa wykonujące komponenty z metali. Przeprowadzone badania udowodniły, że dodatkowe koszty związane z taryfami celnymi

¹⁷ P. Sun, *Global impacts of China-US trade tensions*, Journal of International Trade & Economic Development, Routledge Journals, 2019, s. 8.

¹⁸ <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-effects/drag-from-trumps-trade-wars-continues-to-ripple-through-u-s-economy-idUSKBN1ZD2GU>, data dostępu: 26.02.2020.

¹⁹ <https://markets.businessinsider.com/news/stocks/pantheon-macroeconomics-charts-show-trump-trade-war-impact-on-us-economy-2019-9-1028531230#gdp-growth-is-slowing-but-it-doesn-t-look-like-recession-is-likely-1>, data dostępu: 26.01.2020.

spowodowały spadek eksportu o 2% względem eksporterów, którzy nie są obciążeni taryfami²⁰. Oznacza to, że taryfy celne uderzają nie tylko w chińskich eksporterów, ale również w amerykańskich. Według badania cła wpływają pośrednio na jedną trzecią firm w Stanach Zjednoczonych i obejmują one 46,5% ich zakupów.

Kolejnymi skutkami jest spowolnienie inwestycji oraz eksportu. Taryfy zwiększyły ogólne koszty handlu. Szybkie zmiany polityki handlowej obejmujące różne dziedziny powodują wzrost niepewności. Wraz z niepewnością zmniejsza się również skłonność do inwestowania. Wskaźnik optymizmu dla małych przedsiębiorstw spadł do 103,1 – aż o 1,6 jednostki²¹. W 2020 roku zwolnienia z podatku i subsydia rządowe przestaną obowiązywać, więc sytuacja może ulec pogorszeniu. Pomimo trudnych warunków w niektórych dziedzinach przemysłu rynek pracy zyskuje. Bezrobocie jest na rekordowo niskim poziomie, a płace rosną²².

4.2. Straty dla chińskiej gospodarki

Wojna handlowa ma negatywne skutki dla chińskiej gospodarki. Badanie przeprowadzone przez UNCTAD wykazało, iż amerykańskie taryfy celne spowodowały spadek chińskiego eksportu o 25%, co wywołało straty w wysokości 35 mld dol. w pierwszej połowie 2019 roku²³. Najbardziej dotknięty taryfami jest sektor telekomunikacyjny, którego zyski spadły o 15 mld dol., co stanowi 55% zysków. Inne sektory, które również ucierpiały, to przemysł meblowy, chemikalia oraz urządzenia elektryczne. Zauważono, że Chińczycy eksporterzy obniżają ceny dóbr, aby pomimo wyższych taryf pozostać konkurencyjnymi na rynku²⁴. Największe koszty nowych taryf celnych ponoszą jednak Amerykańscy konsumenci²⁵. Chiński rząd pomaga przedsiębiorcom, oferując ulgi podatkowe. Kolejnym zabiegiem było osłabienie Yuana, które wpłynęło pozytywnie na atrakcyjność chińskich towarów na rynku międzynarodowym.

Efektom wojny handlowej oraz spodziewanego spadku popytu wewnętrznego jest wyhamowanie wzrostu bardziej, niż się spodziewano. W 2019 roku wyniósł on jedynie 6,1% i przewiduje się spadek do 5,9% w 2020 oraz 5,8% w 2021. Jest to o 0,2% mniej, niż wcześniej prognozowano. To pierwszy raz od 1990 roku, gdy

²⁰ K. Handley, F. Kamal, R. Monarch, *Rising import tariffs, falling export growth: when modern supply chains meet old-style protectionism*, Nber Working Paper Series, National Bureau Of Economic Research, s. 4.

²¹ <https://markets.businessinsider.com/news/stocks/pantheon-macroeconomics-charts-show-trump-trade-war-impact-on-us-economy-2019-9-1028531230#smaller-businesses-aren-t-investing-in-the-future-because-of-uncertainty-3>.

²² The World Bank Group: January 2020 Global Economic Prospects, Slow Growth, Policy Challenges, International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, 2020, s. 8.

²³ <https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2226>.

²⁴ <https://news.un.org/en/story/2019/11/1050661>, data dostępu: 26.01.2020.

²⁵ A. Nicita, *Trade and trade diversion effects of United States tariffs on China*, United Nations Conference on Trade and Development, 2019, s. 13.

wzrost spada poniżej 6%. Analitycy przewidują, że w 2020 roku gospodarka Chin będzie poddana dużym naciskom. Podpisana umowa handlowa uspokoiła niepewność inwestorów, ale niektóre cła pozostały niezmienione, co spowoduje dalszy spadek wolumenu handlu. Przewiduje się, że sytuacja pod koniec 2019 roku nie była jeszcze najgorszym punktem spowolnienia spowodowanego trwającym cyklem koniunkturalnym²⁶. Zagrożenie płynie również ze strony rynku nieruchomości, który jest kluczowy dla chińskiej gospodarki. Od 2018 roku nie obserwuje się wzrostu w tym sektorze. Nie jest to związane bezpośrednio z wojną handlową, ale wzmacnia negatywne wskaźniki.

Istotne jest jednak, iż chińska gospodarka jest nadal bardzo stabilna. Wojna handlowa przyniosła oczekiwane straty, a wzrost maleje, ale to zbyt mało, by zdestabilizować kraj w dłuższej perspektywie²⁷. Jest to sygnał dla Stanów Zjednoczonych, że bez sojuszników nie będzie możliwa trwała destabilizacja gospodarcza Chin. Produkcja zaczyna się podnosić, głównie dzięki znacznym wzrostom produkcji elektroniki – w ciągu roku o 16,8%. Wynika to ze zwiększenia inwestycji w sektor elektroniki.

Prezydent Xi Jinping w swoich przemówieniach podkreśla, że wszyscy, którzy będą zagrażali jedności Chin, interesom oraz bezpieczeństwu Partii Komunistycznej Chin, stają się wrogami narodowymi i będzie prowadzona z nimi zdecydowana walka. Komentatorzy polityczni podkreślają, że jeśli podejście Stanów Zjednoczonych do dyplomacji się nie zmieni w najbliższym czasie, to zaprzepaszczone zostanie 40 lat wspierania rozwoju handlu, finansów i integracji obydwu państw²⁸.

4.3. Globalna gospodarka i efekt dywersyfikacji

Podczas gdy chińska gospodarka traci, inne zyskują. Szacuje się, że z 35 mld dol. strat eksportowych Chin aż 63% o wartości 21 mld dol. zostało przejętych przez inne kraje. Pozostałe 14 mld dol. utracono lub wsparły amerykańskich producentów. Najwięcej zyskał Tajwan, zarabiając więcej o 4,4 mld dol. na eksporcie urządzeń telekomunikacyjnych oraz maszyn biurowych. Meksyk z kolei zwiększył eksport o 3,5 mld dol. w sektorze rolno-spożywczym, maszyn elektrycznych oraz transportowym. Eksport z Unii Europejskiej zwiększył się o 2,7 mld dol. w sektorze maszyn. Eksport Wietnamu zwiększył się o 2,6 mld dol. w sektorze telekomunikacyjnym oraz meblowym. Najmniej na dywersyfikacji handlu w wyniku wojny handlowej skorzystała Afryka.

Kraje, których wolumen handlu z Chinami jest znaczny, również odczuły pogorszenie warunków. W Japonii od kwietnia do lipca wydatki producentów spadły o 6,9% i stanowi to największy spadek od dwóch lat²⁹. Jest to spowodowane znacz-

²⁶ <https://edition.cnn.com/2020/01/16/economy/china-economy-trade/index.html>.

²⁷ <https://www.wsj.com/articles/china-survived-the-trade-war-in-good-shape-11579251143>.

²⁸ <https://www.cnbc.com/2019/09/14/us-china-trade-wars-unstoppable-global-economic-transformation.html>.

²⁹ <https://www.wsj.com/articles/u-s-china-trade-wars-global-impact-grows-11567466809>.

nym spadkiem eksportu produktów do Chin, które zgłaszają mniejsze zapotrzebowanie na towary. Eksport Korei Południowej do Chin w sierpniu w porównaniu z wynikiem sprzed roku zmalał o 21,3%, co skutkuje ogólnym spadkiem eksportu o 13,6%. Spadki eksportu są spowodowane taryfami, które zwiększają ceny produktów zaawansowanych technologicznie. Są to głównie materiały i części zamawiane przez chińskie fabryki, takie jak japońskie części samochodowe wyposażone w południowokoreańskie półprzewodniki, następnie składane w Chinach i przeznaczane na dalszy eksport lub na rynek rodzimy. W Europie najbardziej spadła produkcja w Niemczech, który to kraj stanowi jednego z największych eksporterów maszyn i narzędzi.

Escalacja konfliktu wywołała zmiany w gospodarce globalnej. Wzrost handlu usługami oraz towarami spadł z 4% w 2019 roku do 1,4% w 2020 roku. WTO ostrzeża, że globalne napięcia spowodowały znaczny spadek w handlu międzynarodowym, co może się odbić na spadkach w globalnej ekonomii³⁰. Wskazuje się również na ryzyko zapoczątkowania globalnej recesji.

4.4. Pozostałe wojny handlowe

Taryfy celne, które wprowadzają Stany Zjednoczone, najbardziej uderzają w Chiny, ponieważ są one największym partnerem handlowym Stanów Zjednoczonych, ale dotyczą również innych krajów.

Jednym z krajów, z którymi Stany Zjednoczone rozpoczęły wojnę handlową, są Indie. Prezydent Trump postanowił znieść specjalny dostęp Indii do ogólnego systemu preferencji. W 1974 roku Stany Zjednoczone wprowadziły program, dzięki któremu 120 krajów rozwijających się miało wspomóc swoje rynki. Program zakładał, że ¼ towarów pochodzących z tych państw miała być zwolniona z ceł i dostępna na rynku amerykańskim. Właśnie dzięki temu do 2017 roku 12% indyjskiego eksportu do Stanów Zjednoczonych, wartych 5,5 mld z 83 mld, było zwolnione z cła³¹. Prezydent Trump wskazuje, że Indie są już średnio rozwiniętym krajem, a nie krajem rozwijającym się. Ponadto kraj ten opodatkował motory amerykańskiej marki Harley-Davidson, ale ostatecznie cło obniżono o 50%, ponieważ Trump zagroził wprowadzeniem cła na indyjskie rowery. Kontrowersje wzbudziło również wysokie cło na whisky – wynoszące 150%³². W odpowiedzi na wycofanie Indii z programu uprawniającego do ulg celnych kraj ten wprowadził cło na 28 amerykańskich produktów, wśród których znalazły się migdały i rośliny strączkowe³³. Senator Lindsey

³⁰ World Economic Outlook Update, January 2017: A Shifting Global Economic Landscape,” Market Screener, January 16, 2017, s. 18.

³¹ <https://timesofindia.indiatimes.com/business/india-business/india-suffers-collateral-damage-in-trumps-trade-war-against-china-mexico/articleshow/69613312.cms>.

³² <https://www.businesstoday.in/current/economy-politics/got-india-to-cut-tariffs-on-harley-davidson-by-half-in-just-2-minutes-says-donald-trump/story/313607.html>.

³³ <https://economictimes.indiatimes.com/news/economy/foreign-trade/india-has-worlds-worst-tariffs-on-us-products-senator-graham/articleshow/70835278.cms?from=mdr>.

Graham stwierdził, że Indie są najgorszym partnerem handlowym Stanów Zjednoczonych, ponieważ korzystają z ulg celnych, jakie zapewniają im Stany Zjednoczone, ale ze swojej strony stosują protekcjonistyczne podejście, ograniczające dostęp Stanów Zjednoczonych do indyjskiego rynku. Niezadowolenie wynika również z deficytu handlowego Stanów Zjednoczonych względem Indii, który wyniósł 25,2 mld dol. w 2018 roku³⁴.

Również Meksyk stał się krajem objętym taryfami celnymi. Początkowo powodem nałożenia nowych ceł nie był deficyt handlowy, a niekontrolowana migracja ludności z Meksyku do Stanów Zjednoczonych. Wskazano, że władze Meksyku nie podejmują środków mających na celu zatrzymanie nielegalnych imigrantów. Minister spraw zagranicznych Meksyku odparł zarzuty, powołując się na uniemożliwienie ponad 25 000 prób przekroczenia amerykańskiej granicy³⁵. Trump zagroził, że jeśli Meksyk nie zatrzyma większej liczby nielegalnych imigrantów, to cło będzie rosło o 5% każdego miesiąca, aż osiągnie 25% w październiku 2019 roku³⁶. Meksykański minister rolnictwa oszacował, że koszt taryf jedynie w sektorze rolniczym wyniesie obydwie strony po 117 mln dol. miesięcznie. Plan taryf nie został jednak wprowadzony w życie, ponieważ udało się osiągnąć porozumienie w sprawie imigracji. Najważniejszym jego postanowieniem jest zmiana miejsca oczekiwania przez imigrantów na rozstrzygnięcie ich spraw. Do tej pory oczekiwali oni w Stanach Zjednoczonych. Według nowej umowy imigranci będą oczekiwać na rozpatrzenie ich spraw w Meksyku. We wrześniu 2019 roku Meksyk został objęty cłami na eksport stali (w tej samej chwili co Chiny), ponieważ departament handlu Stanów Zjednoczonych stwierdził, że producenci z obydwu krajów sprzedawali stal konstrukcyjną po cenach dumpingowych. Cła wyniosły aż 141% na stal z Chin oraz 31% na stal z Meksyku³⁷.

Kolejnym kierunkiem, w którym zmierza wojna handlowa na początku 2020 roku, jest Unia Europejska. Prezydent Trump stwierdził, że UE jest gorszym „przestępcą” niż Chiny. Stany Zjednoczone nałożyły na towary z Unii Europejskiej rekordowe cła – ich wartość w 2019 roku wyniosła 7,5 mld dol.³⁸ Zastrzeżenia Amerykanów dotyczyły nielegalnych rządowych dotacji dla Airbusa, które według amerykańców naruszały zasady wolnego rynku i powodowały niekorzystne warunki dla Boeinga. Stanowisko Stanów Zjednoczonych zostało poparte przez Światową Organizację Handlu, która zezwoliła na nałożenie szczególnych taryf celnych na kraje produkcji Airbusa: Wielką Brytanię, Niemcy, Francję i Hiszpanię. Państwa te będą obciążone bardziej niż pozostałe kraje Unii Europejskiej. Wątpliwości UE budzą dotacje Sta-

³⁴ <https://ustr.gov/countries-regions/south-central-asia/india>.

³⁵ <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-48507433>.

³⁶ <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-mexico/trump-threatens-more-tariffs-on-mexico-over-part-of-immigration-deal-idUSKCN1TB182>.

³⁷ <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-steel/us-imposes-duties-on-structural-steel-from-china-mexico-idUSKCN1VP2R7>.

³⁸ <https://www.dw.com/en/us-imposes-record-75-billion-tariffs-on-european-goods/a-50880622>.

nów Zjednoczonych przeznaczone dla Boeinga, które to zostaną poddane dalszej analizie przez unijne instytucje³⁹. Nowe cła mają uderzyć szczególnie w małe europejskie przedsiębiorstwa produkujące regionalne specjały, takie jak ser czy alkohole. Będą one objęte cłami ze względu na status chronionej nazwy. Największy problem może się pojawić w związku z zapowiadanyimi cłami na samochody oraz części samochodowe – mają one wynieść 25%. W praktyce oznaczają podniesienie cen nowych samochodów o tysiące dolarów, podniesienie kosztu serwisowania używanych samochodów oraz utratę miejsc pracy przez wielu ludzi. Sektor motoryzacyjny jest bardzo złożony, więc na wyższych taryfach mogłoby ucierpieć wiele powiązanych gałęzi przemysłu, zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych.

Donald Trump zachęca firmy do przenoszenia swojej działalności, zwłaszcza produkcyjnej, z powrotem do Stanów Zjednoczonych lub do poszukiwania innych partnerów handlowych niż Chiny. Koszty produkcji w Stanach Zjednoczonych są jednak wysokie. Towary zaawansowane technologicznie wymagają wielu lat doświadczenia w produkcji, posiadania patentów technologicznych oraz wykwalifikowanej siły roboczej. Zmiana łańcucha wartości przedsiębiorstwa jest wieloletnim procesem. W związku tym amerykańskie przedsiębiorstwa szukają dostawców produktów najczęściej w azjatyckich państwach, które spełniają ich warunki. Zadanie to staje się coraz trudniejsze, gdy wojny handlowe toczą się nie tylko z Chinami, ale również z innymi bliskimi partnerami handlowymi.

5. Zakończenie

Długi czas trwania konfliktu handlowego pomiędzy Chinami a Stanami Zjednoczonymi oraz różnorodność wprowadzonych taryf pozwalają na dokładne zbadanie efektów oraz skuteczności tych działań. Głównym problemem, który miał być rozwiązany przez wprowadzenie taryf, był deficyt handlowy Stanów Zjednoczonych względem Chin. W 2012 roku wynosił on 315 mld dol. i urósł aż do 377,3 mld dol. w 2015 roku, a następnie spadł do 346,9 mld dol. w kolejnym roku⁴⁰. W ciągu zaledwie dwóch lat deficyt wzrósł do aż 419,2 mld dol. Tak gwałtowny wzrost był wynikiem gromadzenia zapasów przez przedsiębiorstwa amerykańskie w obawie przed wzrostem cen towarów po wprowadzeniu ceł.

W 2019 roku odnotowano spadek deficytu względem Chin do poziomu 353 mld dol., ale należy zauważyć, że artykuły, które były importowane z zagranicy przed wprowadzeniem stawek celnych, są importowane nadal, ponieważ Stany Zjednoczone nie wytwarzają samodzielnie tych produktów. Jest to widoczne zwłaszcza w przypadku maszyn biurowych oraz urządzeń telekomunikacyjnych. Z chwilą wprowadzenia ceł import produktów z tych branż skupił się na najbliższych part-

³⁹ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-10-10/europe-says-it-s-ready-for-a-trade-war-if-pressured-by-the-u-s>.

⁴⁰ <https://www.thebalance.com/u-s-china-trade-deficit-causes-effects-and-solutions-3306277>.

nerach handlowych, takich jak Wietnam czy Tajwan, którzy są silnie powiązani z Chinami. Oznacza to, że Stany Zjednoczone zmniejszyły swój deficyt handlowy względem Chin, ale nie zmniejszyły go ogółem względem pozostałych partnerów handlowych.

Wojna handlowa przyniosła efekty w postaci zmniejszenia wolumenu handlu światowego, wzrostu niepewności, zmniejszenia inwestycji i ryzyka zapoczątkowania globalnej recesji. Najbardziej poszkodowani w jej wyniku są amerykańscy konsumenci, którzy muszą zapłacić więcej za towary, oraz chińscy eksporterzy, którzy obecnie eksportują o 25% mniej towarów niż wcześniej.

Literatura

- Berkin C., Miller C., Cherny R., Gormly J., *Making America: A History of the United States, Volume 2: From 1865*, Wadsworth Cengage Learning, Madryt 2010.
- Handley K., Kamal F., Monarch R., *Rising import tariffs, falling export growth: when modern supply chains meet old-style protectionism*, Nber Working Paper Series, National Bureau of Economic Research.
- Hung C., *The China-US Trade War: Deep-Rooted Causes, Shifting Focus and Uncertain Prospects*, Asian Economic Policy Review, Wiley, 2020.
- Nicita A., *Trade and trade diversion effects of United States tariffs on China*, United Nations Conference on Trade and Development, 2019.
- Rennack D., *CRS Report for Congress China: Economic Sanctions*, Congressional Service, The Library of Congress, 2006.
- Sun P., *Global impacts of China-US trade tensions*, Journal Of International Trade & Economic Development, Routledge Journals, 2019.
- The World Bank Group: January 2020 Global Economic Prospects, Slow Growth, Policy Challenges, International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2020.
- World Economic Outlook Update, January 2017: A Shifting Global Economic Landscape, Market Screener, January 16, 2017.
- Zheng Y., Xu W., Dai L., *Urban Growth in a Post-200 Central Chinese Urban Agglomeration: Case Study of the Changzhutan Region*, Growth and Change, Wiley, 2019.

Źródła internetowe

- <https://economictimes.indiatimes.com/news/economy/foreign-trade/india-has-worlds-worst-tariffs-on-us-products-senator-graham/articleshow/70835278.cms?from=mdr>.
- <https://edition.cnn.com/2001/US/10/17/ret.china.bush.apec/index.html>.
- <https://edition.cnn.com/2020/01/16/economy/china-economy-trade/index.html>.
- <https://foreignpolicy.com/2019/10/16/china-intellectual-property-theft-progress>.
- <https://knoema.com/atlas/China/GDP-based-on-PPP>.
- <https://markets.businessinsider.com/news/stocks/pantheon-macroeconomics-charts-show-trump-trade-war-impact-on-us-economy-2019-9-1028531230#gdp-growth-is-slowing-but-it-doesn-t-look-like-recession-is-likely-1>.
- <https://markets.businessinsider.com/news/stocks/pantheon-macroeconomics-charts-show-trump-trade-war-impact-on-us-economy-2019-9-1028531230#smaller-businesses-aren-t-investing-in-the-future-because-of-uncertainty-3>.

<https://news.un.org/en/story/2019/11/1050661>.
<https://slate.com/business/2016/09/when-china-joined-the-wto-it-kick-started-the-chinese-economy-and-roused-a-giant.html>.
<https://timesofindia.indiatimes.com/business/india-business/india-suffers-collateral-damage-in-trumps-trade-war-against-china-mexico/articleshow/69613312.cms>.
<https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2226>.
<https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2226>.
<https://ustr.gov/countries-regions/south-central-asia/india>.
<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-48507433>.
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-10-10/europe-says-it-s-ready-for-a-trade-war-if-pressured-by-the-u-s>.
<https://www.businesstoday.in/current/economy-politics/got-india-to-cut-tariffs-on-harley-davidson-by-half-in-just-2-minutes-says-donald-trump/story/313607.html>.
<https://www.ceicdata.com/en/indicator/united-states/nominal-gdp>.
<https://www.cnbc.com/2019/04/15/huawei-ceo-daughter-meng-wanzhou-arrest-will-make-her-stronger.html>.
<https://www.cnbc.com/2019/09/14/us-china-trade-wars-unstoppable-global-economic-transformation.html>.
<https://www.dw.com/en/us-imposes-record-75-billion-tariffs-on-european-goods/a-50880622>.
https://www.gsmarena.com/us_will_broaden_the_ban_on_huawei_in_2020-news-41202.php.
<https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-effects/drag-from-trumps-trade-wars-continues-to-ripple-through-u-s-economy-idUSKBN1ZD2GU>.
<https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-timeline/timeline-key-dates-in-the-u-s-china-trade-war-idUSKBN1ZE1AA>.
<https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-mexico/trump-threatens-more-tariffs-on-mexico-over-part-of-immigration-deal-idUSKCN1TB182>.
<https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-steel/us-imposes-duties-on-structural-steel-from-china-mexico-idUSKCN1VP2R7>.
<https://www.thebalance.com/u-s-china-trade-deficit-causes-effects-and-solutions-3306277>.
<https://www.uschina.org/changes-shanghai-ftz-negative-list-fall-short-expectations>.
https://www.washingtonpost.com/gdpr-consent/?destination=%2fnational-economy%2fwisconsin_firm_learns_ups_and_downs_of_doing_business_in_china%2f2011%2f01%2f14%2fABYIXhD_story.html%3f.
<https://www.washingtonpost.com/gdpr-consent/?destination=%2fwp-dyn%2fcontent%2farticle%2f2010%2f09%2f14%2fAR2010091405458.html%3f>.
<https://www.wsj.com/articles/china-survived-the-trade-war-in-good-shape-11579251143>.
<https://www.wsj.com/articles/u-s-china-trade-wars-global-impact-grows-11567466809>.
<https://www.wsj.com/articles/china-survived-the-trade-war-in-good-shape-11579251143>.
<https://www.wsj.com/articles/u-s-china-trade-wars-global-impact-grows-11567466809>.